

sosed kravico in pravi: „glej no, Juri, vsaj tvoj junček bi lahko opravil, meni pa prihraniš toliko pota do starega junca“. Radostno mu Juri vstreže in junček je junaško prvi eksamen opravil, Juri pa dvajsetico prejel, za katero si je kupil zlate vinske kapljice. Junček je potrjen in proglašen za veljaka bika, in vsaki dan ima dovolj vizit.

Revše, katero samo še potrebuje krme in časa, da bi postalo vsaj samo dobro živinče, mora že druge stvariti. Ni čuda, da so novorejena teleta tako silno majhna, skoro nič boljša od kozlet.

Tako peša rod za rod in večinoma imamo se temu zahvaliti, da pri nas tak zelo peša govedoreja.

V tem dragi gospodarji, imate iskati glavni vzrok, za kaj da se vaše krave ne obrejšijo. Tukaj je vzrok, da toliko daljnih potov storite zastoj. Ker je bik oddaljen, treba kravo goniti daleč od doma in huda dolga pot morda v prepekajočem solncu ali hudem dežju je marsikrat nevspeha kriva.

Kaj tedaj storiti?

Pomagaj si sam in pomagano ti bo! Zlat, pa le malo priljubljen pregovor. Sicer nam ministerstvo kmetijstva iz državnih subvencij po kmetijskih društvi lepe podpore za nakup bikov pošilja, pa vendar ne zadoštujejo, da bi vse občine imele število krav primerno številu bikov, in sicer takih, ki so za pleme tudi istinito sposobni.

Ker bik služi celi občini, ker je od dobrega plemenskega junca odvisna lepa govedoreja, ali ne bi bilo prav, da bi županstva skrbela za občinskega bika, kakor se to nahaja drugod po svetu in le tem napravam imajo se Švicarji zahvaliti, da je njih govedoreja najbolj sloveča v Evropi. V Švajci imajo ostre postave, katere velijo, da mora občina rediti za vsacih 100 krav enega bika, ki mora biti od posebne živinorejske presojevalne komisije potrjen, da je sposoben za pleme. Ali bi to pri nas, kjer imamo tako zelo zanemarjeno govedorejo, ne bilo tudi jako potrebno in velekoristno?

Že slišim ugovarjati, da to stane zopet denarjev itd. Kaj pa meniš, da boš dospel do boljšega brez truda in stroškov? Koliko potrosijo občine za ceste, šole in za druge stvari, ali bi tedaj bil denar zavržen, s katerim bi občina, ki ima nad 100 krav, kupila žlahnega bika, ki bi zdatno vplival na to, da bi se rod za rodom goveje živine zboljšal, s tem pa premoženje v občini pomnožilo.

Koliko škode dela slab bik občini, to moremo presoditi, razen iz navedenega, tudi po tem, da bi kmetje po dobrem biku dobili več teleta, katera bi se za več ceno prodajala. Recimo, da od 100 telet bi se jih redilo 50 za pleme, 50 bi se pa prodalo mesarju. Od onih 50 plemenskih dobimo tudi 50 lepih krav in krepkih volov, ki bodo lep kapital v občini, za vsakega telička pa preračunamo, da bo mesar plačal le 6 gold. več, torej dobí občina leto in dan 300 gold. več za prodana teleta.

Prav tako hočem pokazati še drugo zgubo in škodo, katero imajo živinorejci zaradi slabega bika. Krava je 3krat pri biku bila in vendar še ni breja. Ako tedaj le pol leta pozneje teleti, ali ni zopet v tem velika zguba? Koliko bi mleka, koliko masla in sira več bilo! Z mirno vestjo smemo reči, da zgubi gospodar vsaj 30 gold. dobička. Pri 100 kravah v vasi je tedaj par tisoč goldinarjev škode. Glejte kmetovalci, v takih stvaréh razjeda rak blagostanje vaše.

Ako že toliko stroškov imate v občini, utrpeli boste še te, vsaj le ti vam bodo pripomogli k boljšemu blagostanju, da bodete mogli druge obilne davke zmagati. S pridelovanjem žita si bode malo opomoglo naše go-

spodarstvo, v hlevu še nahaja se zaklad, kateri more, ako ga umemo izkoristiti, našim vpešanim kmetovalcem še na noge pomagati.“

## Gospodarske novice.

\* Šole za pletenje košev namerava ministerstvo kmetijstva vpeljati tudi na Primorskem, za zdaj v Foglianu, kjer že sedaj cvete ta obrtnija. Veliko je vlažnih močvirnih zemljišč, na katerih prav uspešno raste beka, od katere se lahko dobiva veliko gradiva za pletenje. „Gosp. list“ dostavlja tej novici, da tako domačo obrtnijo je treba pospeševati, da ljudstvo dobi za zimo domá kruha, ne pa ga išče po širokem svetu, kakor na pr. naši fantje s hribov gredó v gozde, kjer sicer zaslužijo par goldinarjev, pa jih tudi hitro zabijejo; pri tem pa navadno zbolé in potrti priromajo domov, rodbina, ali če je ta prerевна, občina pa mora za-nje skrbeti. Ali bi se pletenje ličnih košaric, pletenje platna in suknja i. d. ne dalo vdomačiti tudi po naših krajih?

\* Amerikanske goveje živine čedalje več dohaja v Evropo. Iz Londona se poroča, da vsak teden 2 do 3000 goveje živine pride v različne Evropske luke, od kodar gredó po celi deželi po nizki ceni, čeravno je živina lepa in nekatera še predebela.

## Šolske stvari.

### Ponižna poslopja za ljudske šole, ne pa velike palače.

Tudi „Novice“ so že večkrat tožile o tem, da morajo dandanes na kmetih, kjer nove šole delajo, zidati taka poslopja, da so bolj gradovom, kakor navadnim hišam podobna, čeravno so ljudje že z davki tako obloženi, da komaj sopejo. Pravične pritožbe o tako silnih stavbah so prodrle vendar do ministerstva na Dunaj in z razpisom od 27. julija letošnjega leta ukazuje minister tako-le:

„Iz mnogih pritožeb in prošinj sem razvidel, da se pri zidanji in notranji opravi šolskih poslopij premalo gleda na premoženje šolskih občin. Da se tedaj občine ne obtežijo preveč, zaukazujem sledeče: Če je kje kaka stara šolska hiša taka, da ni celó podrtija in se dá popraviti, ni treba gledati na to, če nima dovolj širokih stopnic, dovolj visocih in prostornih sôb, in da niso sobe pri tleh popolno suhe, da bi se zaradi tega kar brž zahtevalo prezidanje ali novo zidanje. Če zavoljo premajhnih sob ni moči dobrega zraka imeti v šoli, naj se dober kup ventilacija (morebiti pri oknih) napravi; če so sobe stare šole premajhne, naj se kaj malega dozida, in če to ni mogoče, naj se blizu šole najame potrebnih sob; močvirnost naj se odpravi s tem, da se stara malta z zidovja odbije in s cementom nadomesti. Kjer celó nobene šolske hiše ni ali kjer je staro poslopje tako, da nikakor ni za ljudsko šolo, naj se tako dolgo, dokler občina ni v stanu brez velicih doklad in dolgov nove šole zidati ali pa stare prezidati, v najem (štant) vzame kaka hiša za šolo ali pa začasno čisto leseno poslopje napravi, katero, če je dobro narejeno, po skušnjah na Švedskem in Norveškem trpi sto in sto let; za revne gorate kraje so take šole popolno dobre. Sploh mora veljati to, da se občinam ne nakladajo presilna bremena, in da se za čas, ko so obložene z drugimi davščinami, odloži zidanje šol.“ —

Tako blizo od besede do besede se glasi jako modri ukaz ministerstva, ki naj je občinam kažipot, kedar gre za napravo novih šolskih poslopij ali preizdanje starih. Ministrovega ukaza naj se držijo!

## „Domovinoslovje za ljudske šole.“

Založnik te slovenske šolske knjižice nas prosi, naj bi priobčili sledeče: „Domovinoslovje za ljudske šole“ je namenjeno učencem, šolskim knjižnicam, učiteljem in vsem, kateri bi se radi z zemljepisom in zgodovino slovenskih pokrajin seznanili. Cena knjižici je le 12 kr., dobiva se pri vseh knjigarjih v Ljubljani, Novomestu, Gorici, Celji, Mariboru in v Ljutomeru. — Vredništvo „Novic“ rado zadostuje želji založnikov, ker je prepričano, da — poleg šol — je taka knjižica jako potrebna vsacemu domačinu, da mu srce ogreje za lepo domovino našo.

## Ozir po domovini.

### Popotne črtice.

(Dalje.)

Prideva memo Pleterškega gozda lepih visokih dreves in obilne sence. Tu je imela Pleterška grajščina nekdanj svoj „standrecht“, naglo sodbo in marsikak revež je tu po zraku bingljaj. Zato ljudje pravijo, da duše teh obešenih še zdaj tu strašijo. Jaz nisem videl nobene strahu, pač pa mi je senca košatih hrastov in lip dobro dela.

Ob koncu gozda pokaže se nama Št. Jernej s svojim svitlim in visokim zvonikom. Ta kraj je menda eden najlepših na Dolenskem, zato pojó ljudje:

Ni lepšega tiča, ko je petáln,

Ni lepšega kraja, ko je Št. Járn.

Res, vsega je v obilnosti: po goricah najboljšo vino, po planjavah najlepše žito, sadje in senó. Vas je tudi podobna bolj trgu, kakor na pr. Višnjagora mestu. Le dvoje je, kar kazí lepoto: šola in pokopališče, ki je v sredi vasi.

Šolsko poslopje je res revna bajta, podobna najbolj hišici pri šrangi med Šiško in Ljubljano. Vsaka še tako revna vas ima lepše šolsko poslopje; to se mi je tem bolj čudno zdelo, ker živi v Št. Jerneji nekoliko bogatih nemškutarjev in je okrajni glavar Krški, gosp. Schönwetter, predsednik okrajnega šolskega sveta. Popraševaje po vzrokih zvedel sem to-le: Duhovščina se na vso moč poganja za to, da bi se zidalo primerneje, bolj zdravo poslopje in ne ob cesti, po kateri vedno kak voz drdra ali se živina goni, kjer sploh ni za pozornost učencev primerne mirú; al okrajni glavar z županstvom vred je rekel, da se to manj mudí, kakor preložiti pokopališče. Ali ni to čudno, da se tu poganja duhovščina za šolo, liberalni posvetni, za šolo toliko vneti gospódi pa je taka nezdrava luknja prav!

Pokopališče v sredi vasi tudi ni poseben kinč ljudem, ki o smrti ne marajo slišati; trdi se celó, da je zdravju škodljivo; al zvedel sem, da se tu pokopuje sila malo ljudi, ker ima fara še več drugih pokopališč. Toraj bi bilo na vsak način boljše, da bi se gospod okrajni glavar brigal bolj za šolo, kakor za pokopališče.

Hoja in vročina naju prisili stopiti v gostilnico ohladit se in pregnat žejo. Vino zjutraj ni dobro, toraj pivo. Po vinskih krajih pa je pivo malokje dobro, tudi tu ni bilo, čeravno je bilo dražje ko v Ljubljani. V tem, ko požiram to jalovo mokroto, pride moj prijatelj mladih let, „Pehličar“ kakor jaz, ki zdaj že nekaj časa

tu duše pase. Ta naju spravi v farovž, pred katerim zadenemo na gospoda župnika, ki nas brž k sebi povabi. Zdaj pa ni bilo drugače, kakor da smo pili vino; tudi češnje so se mi prav prilegle. Tako je, če ima človek povsod znanje; nikjer se mu ne more slabo goditi.

Toda ni se bilo dolgo muditi, morala sva do kosila priti nazaj v grad. Saj se bomo še videli, ker pot proti Krškemu mu pelje preko Št. Jerneja. Vdariva jo toraj s profesorjem nazaj in res ne zamudiva še kosila. Popoldne pa sedemo vsi trije: „kučegazda“, profesor in jaz, na voz ter se peljemo proti Št. Jerneju; jaz ostanim tam, ona dva pa se peljeta naprej na travnike obljubivši mi, da prideta zvečer nazaj. Da bi se ne dolgočasil, poiščem „Pehličarja“ in sprehajava se po lepem kraju. Če bi ne bilo prevroče, bila bi šla proti Pleterski grajščini, ki ni daleč v stran. To grajščino je kupil mlad gospod protestantske vere, ki je pa prav priden in vseskozi pravičen; nima nič tistega nemško-prevzetnega duha v sebi, ki ga imajo nekateri drugi protestanti; on celó strogo gleda na to, da njegovi posli hodijo pridno k maši. Tudi je sila dobrotljiv, za pogo-relce v Stari vasi je dal precejšen znesek. Ljudje ga sploh spoštujejo bolj ko marsikaterega domačega grajščaka. Ta grajščak se imenuje baron Borsch. Pri gradu je tudi lepa gotična cerkev, a sedaj zapuščena in shramba za razno orodje.

Zvečer smo sešli se pri „Poldetovih“. To je namreč gostilnica, v kateri bivate dve dolenski grlici. To je bilo petje! Donele so med drugimi narodnimi tudi meni dozda še čisto neznane. Jaz sem slišal že veliko pevk, a tako čistega G, kakor ga je pela mlajša, še ne. V tem grlu tiči kapital, želeti bi bilo, da bi se vzdignil po kaki šoli. Jaz sem bil popolnoma očaran po tem petji sestri, katerih druga poje jasen alt. Pri takem petji pretekla nam je večer prekmalu, čeravno je bilo že pozno, ko smo zlezli na voz in peljali se v grad nazaj, kjer smo po kratki večerji poiskali postelj.

Ker sem bil svojo lahko prtljago pustil v Novomestu, sem drugi dan, ko je imel „kučegazda“ opraviti v Novomestu, peljal se z njim tje. Tam sem se poslovil še od raznih prijateljev in peljal z njim se ob levem bregu Krke memo Bele cerkve po lepem polji na travnik, ki ga ima takraj Krke. Potoma naju vjame nevihta, ki pa ni nič hudega storila. Umikati se nama je ob ozki cesti pogostoma prihajajočim težkim vozom sena, predno prideva na travnik. Tu je mrva gosta, pridelek lep. Ta kraj je že bolj podoben Hrvaškemu, hiše nizke, zemlja debela, ljudje glešajo le konje in prešiče, ki se kar po prostem pasejo, kakor pri nas ovce.

Na brodu prepeljeva se čez Krko, ki tukaj ni globoka. Videti je veliko morskih golobov in brežnih lastovk; te imajo svoje mlade po luknjah ob bregu nad vodo, kakor raki pod vodo. Te vrste tičev više gori ni videti.

Prepeljavši se čez brod, ki zavoljo počasno tekoče vode ne potrebuje nobene vrvi, drčiva proti Št. Jerneju. Tu se zaletimo k znanemu očetu Zagorcu. Mož je ves drugačen, kakor je bil v Ljubljani kot poslanec; zdaj se že preobrača in se bo gotovo tudi preobrnil ter počasi pustil Dežmana popolnoma. V svoji ponosni hiši sprejel nas je — tudi mene — prav židane volje in prinesel bokal boljsega, čeravno je vse vino njegovo dobro. Zdaj, ko ni bil več voljen, je menda sprevidel, da je Dežmanovim grabljem pri poštenih prebivalcih Kranjske dežele že tudi odklenkalo. Oče Zagorec pa hoče biti poštenjak, zato bo popustil Dežmanove grablje.

Pili smo toraj nekaj kozarcev dobrega Zagorčevega, potem pa sem jaz zahvalivši se za gostoljubnost vzel